

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Academy of Transparency
and Human Rights

Δημήτρης Ζιούβας

Επικ. Καθηγητής Ποινικού Δικαίου Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών
Επιστημ. Διευθυντής Κέντρου Ποινικών Επιστημών

ΔΙΚΑΙΟ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Ποινικό Δίκαιο | Διοικητικό Δίκαιο
Αντεγκληματική Πολιτική στην Ελλάδα και Διεθνώς

Ιωάννης-Σπυρίδων Τέντες	Νικηφόρος Διαμαντούρος
Ευτέρπη Κουτζαμάνη	Μαρία Καϊάφα-Γκμπάντι
Νικόλαος Παντελής	Νέστωρ Κουράκης
Ιωάννης Κάρκαλης	Ηλίας Μπαντέκας
Δημήτριος Ράικος	Νικόλαος Μπιτζιλέκης
Ιωάννης Συμεωνίδης	Χρίστος Μυλωνόπουλος
Σταμάτης Δασκαλόπουλος	Αδάμ Παπαδαμάκης
Πόπη Παπανδρέου	Ιωάννης Φίλος
Ιωάννης Σέβης	Χρήστος Δετσαρίδης
Ιωάννης Παπαγιάννης	Δημήτρης Ζιούβας
Νικολέτα Ρένεση	Δημήτριος Πρόντζας
Δημήτρης Βλάσσης	Ιωάννης Ανδρουλάκης
Δημοσθένης Χρυσικός	Κωνσταντίνος Χατζηκώστας
Λέανδρος Ρακιντζής	Κωνσταντίνος Καλλίρης
Ευαγγελία Βλάχου	Γιάννης Ναζίρης
Κώστας Μπακούρης	Ιωάννα Σεραφείμ

Πρόλογος:

Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Προκόπιος Παυλόπουλος

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΔΙΚΑΙΟ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Ποινικό Δίκαιο | Διοικητικό Δίκαιο
Αντεγκληματική Πολιτική στην Ελλάδα και Διεθνώς

Δημήτρης Ζιούβας (επιμ.)

Δίκαιο και Πολιτική κατά της Διαφθοράς:
Ποινικό Δίκαιο, Διοικητικό Δίκαιο και Αντεγκληματική Πολιτική
στην Ελλάδα και Διεθνώς

Dimitris Ziouvas (ed.)

Anti-corruption Law and Policy:
Criminal Law, Administrative Law and Criminal Policy
in Greece and Internationally

Dimitris Ziouvas (Hrsg.)

Recht und Politik gegen die Korruption:
Strafrecht, Verwaltungsrecht und Kriminalpolitik
in Griechenland und international

Dimitris Ziouvas (ed.)

Droit et politique contre la corruption:
Droit pénal, droit administratif et politique pénale
en Grèce et internationalement

ΔΙΚΑΙΟ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Επιμέλεια: Δημήτρης Ζιούβας

ISBN 978-960-562-627-3

Σύμφωνα με το Ν. 2121/93 για την Πνευματική Ιδιοκτησία απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, η αποθήκευσή του σε βάση δεδομένων, η αναμετάδοσή του σε ηλεκτρονική ή οποιαδήποτε άλλη μορφή και η φωτοανατύπωσή του με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

ΔΗΛΩΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ

Το περιεχόμενο του παρόντος έργου έχει τύχει επιμελούς και αναλυτικής επιστημονικής επεξεργασίας. Ο εκδοτικός οίκος και οι συντάκτες δεν παρέχουν διά του παρόντος νομικές συμβουλές ή παρεμφερείς συμβουλευτικές υπηρεσίες, ουδεμία δε ευθύνη φέρουν για τυχόν ζημία τρίτου λόγω ενέργειας ή παράλειψης που βασίστηκε εν όλω ή εν μέρει στο περιεχόμενο του παρόντος έργου.

Art Director: Γιάννης Μαμαλούκος
Υπεύθυνος Παραγωγής: Ανδρέας Μενούνος
Φωτοστοιχειοθεσία: Λάμπρος Μανιζαβίνος
Παραγωγή: NB Production AM160916M23

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μαυρομικάλη 23, 106 80 Αθήνα
Τηλ.: 210 3678 800 • Fax: 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org
Αθήνα: Μαυρομικάλη 2, 106 79 • Τηλ.: 210 3607 521
Πειραιάς: Φίλωνος 107-109, 185 36 • Τηλ.: 210 4184 212
Πάτρα: Κανάρη 15, 262 22 • Τηλ.: 2610 361 600
Θεσ/νίκη: Φράγκων 1, 546 26 • Τηλ.: 2310 532 134

© 2016, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Academy of Transparency
and Human Rights

Δημήτρης Ζιούβας

Επικ. Καθηγητής Ποινικού Δικαίου Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών
Επιστημ. Διευθυντής Κέντρου Ποινικών Επιστημών

ΔΙΚΑΙΟ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Ποινικό Δίκαιο | Διοικητικό Δίκαιο
Αντεγκληματική Πολιτική στην Ελλάδα και Διεθνώς

Ιωάννης-Σπυρίδων Τέντες	Νικηφόρος Διαμαντούρος
Ευτέρπη Κουτσαμάνη	Μαρία Καϊάφα-Γκμπάντι
Νικόλαος Παντελής	Νέστωρ Κουράκης
Ιωάννης Κάρκαλης	Ηλίας Μπαντέκας
Δημήτριος Ράικος	Νικόλαος Μπιτζιλέκης
Ιωάννης Συμεωνίδης	Χρίστος Μυλωνόπουλος
Σταμάτης Δασκαλόπουλος	Αδάμ Παπαδαμάκης
Πόπη Παπανδρέου	Ιωάννης Φίλος
Ιωάννης Σέβης	Χρήστος Δετσαρίδης
Ιωάννης Παπαγιάννης	Δημήτρης Ζιούβας
Νικολέτα Ρένεση	Δημήτριος Πρόντζας
Δημήτρης Βλάσης	Ιωάννης Ανδρουλάκης
Δημοσθένης Χρυσικός	Κωνσταντίνος Χατζηκώστας
Λέανδρος Ρακιντζής	Κωνσταντίνος Καλλίρης
Ευαγγελία Βλάχου	Γιάννης Ναζίρης
Κώστας Μπακούρης	Ιωάννα Σεραφείμ

Πρόλογος:

Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Προκόπιος Παυλόπουλος

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ANTI - CORRUPTION LAW AND POLICY

Edited by: **Dimitris Ziouvas**

Ass. Professor of Criminal Law, Panteion University of Athens (ed.)

Anti-Corruption Law & Policy” combines in a collective volume 32 contributions in the fields of criminal, administrative, human rights and international law as well as criminal policy related to anti-corruption. Leading members of the judiciary, administrative anti-corruption authorities, international organisations, academics and practitioners analyse national and international anti-corruption laws and policies in a holistic and multidisciplinary way.

ISBN 978-960-562-627-3

COPYRIGHT

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, without the prior permission of NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A., or as expressly permitted by law or under the terms agreed with the appropriate reprographic rights organisation. Enquiries concerning reproduction which may not be covered by the above should be addressed to NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. at the address below.

DISCLAIMER

The content of this work is intended for information purposes only and should not be treated as legal advice. The publication is necessarily of a general nature; NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. makes no claim as to the comprehensiveness or accuracy of the information provided; Information is not offered for the purpose of providing individualized legal advice. Professional advice should therefore be sought before any action is undertaken based on this publication. Use of this work does not create an attorney-client or any other relationship between the user and NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. or the legal professionals contributing to this publication.

NOMIKI BIBLIOTHIKI

23, Mavromichali Str., 106 80 Athens Greece
Tel.: +30 210 3678 800 • Fax: +30 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org

member of Europe's 500
dynamic entrepreneurs

© 2016, NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A.

PANTEION UNIVERSITY
OF SOCIAL AND POLITICAL STUDIES
CENTER OF CRIMINAL SCIENCES

Academy of Transparency
and Human Rights

Dimitris Ziouvas

Ass. Professor of Criminal Law, Panteion University of Athens
Scientific Director of Center of Criminal Sciences (ed.)

ANTI - CORRUPTION LAW AND POLICY

Criminal Law | Administrative Law
Criminal Policy in Greece and Internationally

Ioannis - Spyridon Tentis	Nikoforos Diamandouros
Efterpi Koutzamani	Maria Kaiafa-Gbandi
Nikolaos Pantelis	Nestor Courakis
Ioannis Karkalis	Ilias Bantekas
Dimitrios Raikos	Nikolaos Bitzilekis
Ioannis Simeonidis	Christos Mylonopoulos
Stamatis Daskalopoulos	Adam Papamadakis
Popi Papandreou	Ioannis Filos
Ioannis Sevis	Christos Detsaridis
Ioannis Papagiannis	Dimitris Ziouvas
Nikoleta Renesi	Dimitrios Prontzas
Dimitri Vlassis	Ioannis Androulakis
Dimosthenis Chrisikos	Konstantinos Chatzikostas
Leandros Rakintzis	Konstantinos Kalliris
Evaggelia Vlachou	Ioannis Naziris
Konstantinos Bakouris	Ioanna Serafeim

Introduction:

H.E. President of the Hellenic Republic Mr. Prokopios Pavlopoulos

NOMIKH BIBΛIOΘHKH

Έκδοση με την ευγενική χορηγία της Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε.
With the kind support of Hellenic Petroleum S.A.

Υπόδειγμα παραπομπής στο παρόν έργο:

Συγγραφέας, Τίτλος συμβολής συγγραφέα, σε: Δ. Ζιούβας (επιμ.),
Δίκαιο και Πολιτική κατά της Διαφθοράς, 2016, σελ. χ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

“Η αθρόα υπό τινός χρόνου διάπραξις ιταμών και ασύστολων καταχρήσεων σε βάρος του δημοσίου πλούτου δικαίως διήγειρε πανταχού την αγανάκτησιν συμπάσης της κοινωνίας και των κυβερνητών της Χώρας (...) Αληθώς, όταν ο Ελληνικός Λαός καλείται καθ' εκάστην υπό της Πολιτείας εις τας οικονομικάς θυσίας προς ανακούφισιν των βαρών αυτής και εκπλήρωσις των αναπόφευκτων του Κράτους αναγκών, βαθμιαίαν δε κατά το εφικτόν ισοσκέλισιν του προϋπολογισμού και αποκατάστασιν της κοινής ευημερίας, αισθάνεται τις ανέκφραστον αποτροπιασμόν, βλέπων τινάς των εντεταλμένων την διαχείρισιν του δημοσίου πλούτου μετά τοσαύτης αναιδεΐας επιδιδομένους τον ίλιγγον, διασπαθίζοντας δε και κατασωτεύοντας τούτο εν τη ίδια κλιδή και ακολουασία (...)”.¹

Η θλιβερή παρατήρηση ότι τα φαινόμενα διαφθοράς και απιστίας που γλαφυρά περιγράφονται στο ανωτέρω χωρίο για την Ελλάδα μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο εξακολουθούν να είναι εξαιρετικά επίκαιρα στη σημερινή Ελλάδα, αποτέλεσε την κινητήρια δύναμη για τη συγγραφή και επιμέλεια του ανά χειράς έργου.

Το παρόν έργο φιλοδοξεί να διαφοροποιηθεί μεθοδολογικά από τις μέχρι σήμερα ακαδημαϊκές συμβολές κατά της διαφθοράς. Αντιλαμβανόμενοι ότι το πρόβλημα της διαφθοράς είναι πολυδιάστατο, πολυσυστημικό και διασυνοριακό υιοθετούμε την ολιστική προσέγγιση στην καταπολέμησή του. Συγκεντρώσαμε προσεγγίσεις από τα πεδία του δικαίου και της ευρέως εννοούμενης αντεγκληματικής πολιτικής, αναζητήσαμε λύσεις σε περισσότερους δικαιοκούς κλάδους, στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς. Σκοπός μας ήταν όχι μία ακόμη λεπτομερειακή “ανάγνωση” των ποινικών υποστάσεων της δωροδοκίας και των συναφών επιμέρους εγκλημάτων, του δικαίου των δημοσίων συμβάσεων και του πειθαρχικού δικαίου, αλλά μία συστηματικά διεπιστημονική προσέγγιση του συνολικού εγκληματικού φαινομένου της διαφθοράς. Μόνο μία τέτοια “συνταγή” έχει πραγματικές ελπίδες αντεγκληματικής επιτυχίας. Μόνο μία τέτοια προσέγγιση έχει ελπίδες ουσιαστικής προσφοράς στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα της “πληγωμένης” από την οικονομική και αξιακή κρίση Ελλάδας.

Οι προσεγγίσεις και προτάσεις που περιλαμβάνονται στο παρό έργο είναι πρωτίστως πρακτικές, γιατί προέρχονται όχι μόνο από επιφανείς εκπροσώπους της νομικής και πολιτικής θεωρίας και επιστήμης, αλλά και από πλήθος κορυφαίων δικαστικών λειτουργών και επικεφαλής δημοσίων ελεγκτικών φορέων με πολύτιμη εμπειρία στην εφαρμογή των νόμων και της πολιτικής κατά της διαφθοράς.

* Απόσπασμα από την Αιτιολογική Έκθεση του Ψήφισματος της 16/29 Δεκεμβρίου 1924 “περί ανακρίσεως και εκδικάσεως αδικημάτων τινών υπό των Εφετών”, Κώδιξ Θέμιδος 1924, σελ. 667 επ. Πρόκειται για την πρόδρομη ρύθμιση του σήμερα ισχύοντος Ν. 1608/1950 για τους καταχραστές του Δημοσίου.

Ικανό μέρος εκ των τριάντα δύο μελετών του τόμου αποτέλεσαν οι εισηγήσεις επιμορφωτικού σεμιναρίου για δικαστές και εισαγγελείς που συνδιοργάνωσαν στις 26 και 27 Φεβρουαρίου 2015 η Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργιών και ο τότε Εθνικός Συντονιστής για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς κ. Ιωάννης-Σπυρίδων Τέντες (βλ. πρόγραμμα στο Παράρτημα). Θερμές ευχαριστίες οφείλονται στους διοργανωτές που εμπιστεύθηκαν το Κέντρο Ποινικών Επιστημών του Παντείου Πανεπιστημίου και εμένα προσωπικά ως Επιστημονικό Διευθυντή του για την ανάληψη της ευθύνης της επιμέλειας και έκδοσης του παρόντος έργου. Ακόμα μεγαλύτερες ευχαριστίες οφείλονται στους συνεργάτες-συγγραφείς του έργου, το οποίο είναι προϊόν συλλογικής εργασίας.

Η συστηματική μεθοδολογική προσέγγιση διάρθρωσης της ύλης επωφελήθηκε ιδιαίτερος από τις γόνιμες συζητήσεις με τους συναδέλφους μου στο Κέντρο Ποινικών Επιστημών Καθηγητές κκ. Α. Παπανεοφύτου και Γ. Τζωρτζή. Η συμμετοχή μου ως Τακτικού Μέλους στο Συμβουλευτικό Σώμα του τέως Εθνικού Συντονιστή για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς διεύρυνε τους διεθνείς ορίζοντες του προβληματισμού μου, με έφερε σε επαφή με αλλοδαπούς εμπειρογνώμονες αντιδιαφθοράς και με ενίσχυσε στην πεποίθηση για την ανάγκη ολιστικής αντιμετώπισης της διαφθοράς με έμφαση στην πρόληψη δια της εκπαίδευσης και της ευαισθητοποίησης της Κοινωνίας των Πολιτών. Ευχαριστίες οφείλονται και στους φοιτητές μου στο Πάντειο Παν/μιο, πλέον αποφοίτους και συνεργάτες του Κέντρου Ποινικών Επιστημών, Γιώργο Γιακουβάκη και Χριστίνα Τσάλη για την επιμέλεια των συμβολών. Στη Νομική Βιβλιοθήκη και την εκδότρια Λίλα Καρατζά οφείλεται έπαινος για το άρτιο και καλαίσθητο εκδοτικό αποτέλεσμα.

Η μεγάλη έκταση του ανά χείρας έργου, το πλήθος των συνεργατών και η σχετική καθυστέρηση της έκδοσης – σε αναζήτηση χρηματοδότησης που ευγενικά προσεφέρθη από την ΕΛΠΕ Α.Ε. - θέτουν αυτονόητα και αναπόδραστα όρια στις αξιώσεις επικαιροποίησης των επιμέρους συμβολών. Όπου αυτό δεν επετεύχθη απολύτως, το βάρος φέρει ο γράφων και όχι οι συνεργάτες του έργου.

Το παρόν έργο παραδίδεται στη χρήση και στην κρίση των μελετητών και εφαρμοστών του δικαίου και της πολιτικής κατά της διαφθοράς: επιστημόνων, δικαστικών λειτουργιών, δημοσίων λειτουργιών και υπαλλήλων. Ως αντεγκληματικός και δικαιοπολιτικός “λόγος” απευθύνεται κατεξοχήν στην ελληνική πολιτεία και τον Έλληνα νομοθέτη, και ακόμα περισσότερο σε όλους τους Έλληνες πολίτες.

Στους τελευταίους και στα μέλη του κοινωνικού δικτύου “Νέοι κατά της Διαφθοράς”, που με πολύ κέφι και μεράκι φτιάξαμε, αφιερώνεται το έργο με την ευχή για περισσότερη διαφάνεια, ακεραιότητα, λογοδοσία, και εν τέλει δημοκρατία.

Αθήνα, 11 Σεπτεμβρίου 2016

Δημήτρης Ζιούβας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	XIII
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	XXVII

ΜΕΡΟΣ Α

Α1. Χαιρετισμοί και Εισαγωγικές Τοποθετήσεις

Προκόπιος Παυλόπουλος, Α.Ε. Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας	3
Ακαδημία Διαφάνειας & Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.....	7

1. Ιωάννης - Σπυρίδων Τέντες, <i>Εισαγγελέας Αρείου Πάγου ε.τ., πρώην Εθνικός Συντονιστής για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς</i>	9
--	---

2. «Δικαιοσύνη, Διοίκηση και Αντιμετώπιση της Διαφθοράς στο Δημόσιο Τομέα» Ευτέρπη Κουτζαμάνη, <i>πρώην εισαγγελέας Αρείου Πάγου</i>	15
--	----

3. Νικόλαος Παντελής, <i>Αντεισαγγελέας Αρείου Πάγου, Εποπεύων Εισαγγελέων Διαφθοράς</i>	17
--	----

Α2. Εισαγωγική Μελέτη

4. «Συστηματικά αντεγκληματικά θεμέλια και βέλτιστες εθνικές και διεθνείς πρακτικές κατά της διαφθοράς» Δημήτρης Ζιούβας, <i>Επίκ. Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου</i>	21
---	----

ΜΕΡΟΣ Β

Ποινικό Δίκαιο κατά της Διαφθοράς

5. «Η καταπολέμηση της διαφθοράς στον δημόσιο τομέα με τα μέσα του ποινικού δικαίου, με έμφαση στη δωροδοκία ως κύρια μορφή διαφθοράς στην Ελλάδα. Οι σημαντικότερες αλλαγές που έφερε ο νόμος 4254/2014» Κωνσταντίνος Χατζηκώστας, <i>Λέκτορας Νομικής Σχολής Α.Π.Θ.</i>	59
--	----

6. «Προβλήματα διεθνούς ποινικού δικαίου στη νομοθεσία περί διαφθοράς»
Χρίστος Μυλωνόπουλος, Καθηγητής Νομικής Σχολής Ε.Κ.Π.Α. 87
7. «Η ποινική αντιμετώπιση της «διαφθοράς» στο δημόσιο τομέα από την Ευρωπαϊκή Ένωση και η επίδρασή της στην εθνική μας έννομη τάξη»
Μαρία Καϊάφα-Γκμπάντι, Καθηγήτρια Νομικής Σχολής Α.Π.Θ. 105
8. «Πεδία σύγκλισης της διοικητικής και της ποινικής διαδικασίας στους τομείς των ερευνών, των κυρώσεων και των δικαιωμάτων για την αντιμετώπιση της διαφθοράς: παλαιά προβλήματα και νέες εξελίξεις»
Γιάννης Ναζίρης, Δικηγόρος, Δ.Ν...... 117
9. «Μέτρα επιείκειας για τους υπαιτίους πράξεων διαφθοράς που συνεργάζονται με τις αρχές»
Ιωάννης Ανδρουλάκης, Λέκτορας Νομικής Σχολής Ε.Κ.Π.Α. 177
10. «Πράξεις διαφθοράς πολιτικών και κρατικών αξιωματούχων - Δικονομικές αποκλίσεις - Εισαγγελέας Εγκλημάτων Διαφθοράς»
Ιωάννης Σέβης, Αντεισαγγελέας Πρωτοδικών, Επίκουρος Εισαγγελέας Εγκλημάτων Διαφθοράς 187
11. «Ζητήματα δικαστικής συνδρομής υπό το σύγχρονο θεσμικό της πλαίσιο: Ένα εργαλείο κατά των εγκλημάτων διαφθοράς»
Σταμάτης Δασκαλόπουλος, Εισαγγελέας Εφετών Αθηνών 203
12. «Πρακτικά ζητήματα σε υποθέσεις εγκλημάτων διαφθοράς»
Πόπη Παπανδρέου, Αντεισαγγελέας Πρωτοδικών, πρώην Επίκουρη Εισαγγελέας Εγκλημάτων Διαφθοράς..... 211
13. «Ποινική προστασία της δημόσιας περιουσίας από εσωτερικές προσβολές - "Διαχειριστικά" εγκλήματα περί την υπηρεσία»
Νικόλαος Μπιτζιλέκης, Καθηγητής Νομικής Σχολής Α.Π.Θ. 231

14. «Οργανωμένο έγκλημα και διαφθορά: φαινότυπος, αλληλεπίδραση και ποινικό δίκαιο»

Κωνσταντίνος Καλλίρης, Δικηγόρος, Δ.Ν., Ερευνητής King's College London..... 253

ΜΕΡΟΣ Γ

Διοικητικό Δίκαιο κατά της Διαφθοράς

Γ1. Δημόσιες συμβάσεις

15. «Το φαινόμενο της διαφθοράς στο πεδίο των δημοσίων συμβάσεων»

Δημήτριος Ράικος, Εφέτης Δ.Δ., Δικαστής Δευτροβάθμιου Δικαστηρίου Ο.Η.Ε., Αναπλ. Καθηγητής Νομικής Σχολής Δ.Π.Θ., πρώην Πρόεδρος Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. 303

16. «Πεδίο δράσης των ελεγκτικών διοικητικών οργάνων στο τομέα των δημοσίων συμβάσεων: Διαπιστώσεις - Προοπτικές»

Ευαγγελία Βλάχου, Μέλος Α.Σ.Ε.Π., πρώην Προϊσταμένη Διεύθυνσης Συντονισμού και Ελέγχου Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. 315

17. «Οι Αρμοδιότητες της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων»

Χρήστος Δετσαρίδης, Επίκ. Καθηγητής Νομικής Σχολής Δ.Π.Θ., πρώην Αναπληρωτής Πρόεδρος Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. 327

18. «Ο έλεγχος των συμβάσεων μεγάλης οικονομικής αξίας από το Ελεγκτικό Συνέδριο ως συνταγματική εγγύηση αντιδιαφθοράς»

Νικολέτα Ρένεση, Πάρεδρος Ελεγκτικού Συνεδρίου..... 337

Γ2. Πειθαρχικό δίκαιο

19. «Η αντιμετώπιση της διαφθοράς στο πλαίσιο του πειθαρχικού δικαίου των δημοσίων υπαλλήλων»

Ιωάννης Συμεωνίδης, Πάρεδρος Ελεγκτικού Συνεδρίου. 353

20. «Η αυτοδίκαιη θέση σε αργία υπό το ισχύον πειθαρχικό δίκαιο»

Ιωάννης Παπαγιάννης, Πάρεδρος Συμβουλίου Επικρατείας..... 379

21. «Η σχέση της πειθαρχικής διαδικασίας με την ποινική δίκη»
Αδάμ Παπαδαμάκης, Καθηγητής Νομικής Σχολής Α.Π.Θ. 389

ΜΕΡΟΣ Δ

Αντεγκληματική Πολιτική, Διεθνές Δίκαιο και Ανθρώπινα Δικαιώματα

22. «Τα αίτια της διαφθοράς στην Ελλάδα και οι δυνατότητες αντιμετώπισής της σε περίοδο κρίσης, σύμφωνα με έρευνα σε φοιτητές ελληνικών πανεπιστημίων»
Νέστωρ Κουράκης, Ομότ. Καθηγητής Νομικής Σχολής Ε.Κ.Π.Α., Καθηγητής Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Λευκωσίας..... 405

23. «Ο ρόλος του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης για την καταπολέμηση της διαφθοράς στο Δημόσιο Τομέα»
Λέανδρος Ρακιντζής, πρώην Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης 421

24. «Διαφθορά, χρηστή διοίκηση, κράτος δικαίου και ποιότητα δημοκρατίας»
Νικηφόρος Διαμαντούρος, Ακαδημαϊκός, Ομότ. Καθηγητής Ε.Κ.Π.Α., πρώην Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής 429

25. «Παραποίηση οικονομικών καταστάσεων, απάτη και διαφθορά από τη σκοπιά του εσωτερικού ελέγχου»
Ιωάννης Φίλος, Αναπλ. Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου 441

26. «Πολιτικές και καλές πρακτικές καταπολέμησης της διαφθοράς στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα»
Ιωάννα Σεραφείμ, Οικονομολόγος 467

27. «Δημόσια διοίκηση και διαφθορά: Το πρόβλημα και οι τρόποι επίλυσής του - η διάσταση του εσωτερικού δικαίου»
Κώστας Μπακούρης, Πρόεδρος «Διεθνής Διαφάνεια - Ελλάς» 489

28. «Ο περί “δικαίου διαφθοράς” λόγος στην Ελλάδα» Δημήτριος Πρόντζας, Επίκ. Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου	497
29. «Διαφάνεια και πρόληψη διαφθοράς - Διεθνείς όψεις και παράμετροι» Δημήτρης Βλάσσης, Διευθυντής Υποδιεύθυνσης κατά της Διαφθοράς και του Οικονομικού Εγκλήματος, Γραφείο Ηνωμένων Εθνών κατά των Ναρκωτικών και του Εγκλήματος	521
30. «Εγκλήματα διαφθοράς και παραγραφή της ποινικής αξίωσης: διεθνείς όψεις και το ελληνικό κανονιστικό πλαίσιο, με έμφαση στις ειδικές ρυθμίσεις για τα μέλη της Κυβέρνησης» Δημοσθένης Χρυσικός, Δικηγόρος, Δ.Ν., Γραφείο Ηνωμένων Εθνών κατά των Ναρκωτικών και του Εγκλήματος	531
31. «Διαφθορά και διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων» Ηλίας Μπαντέκας, Καθηγητής Νομικής Σχολής Brunel University London, Senior Fellow, Institute of Advanced Legal Studies University of London	575
32. «Ανθρώπινα δικαιώματα και θεσμική διαφθορά: Μία εφαρμογή της Θεωρίας της Επιλεκτικής Προσοχής στη δημόσια διακυβέρνηση» Ιωάννης Κάρκαλης, Αντεπίτροπος Επικρατείας, Διευθυντής Ακαδημίας Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	589
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	605
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	625

CONTENTS

PROLOGUE	XIII
ABBREVIATIONS.....	XXVII

PART A

A1. Salutations and Introductory Remarks

Prokopios Pavlopoulos, President of the Hellenic Republic	3
Academy of Transparency and Human Rights, EPLO	7
1. Ioannis - Spyridon Tentes, <i>Public prosecutor (h.c.), Hellenic Supreme Court, former National Anti-Corruption Coordinator</i>	9
2. Efterpi Koutzamani, <i>former Public prosecutor, Hellenic Supreme Court</i>	15
3. Nikolaos Pantelis, <i>Deputy Public Prosecutor, Hellenic Supreme Court, Supervisor of the Anti-Corruption Prosecutors</i>	17

A2. Introductory Essay

4. «Systematic criminal policy foundations and national and international anti-corruption best practices» <i>Dimitris Ziouvas, Ass. Professor, Panteion University of Social and Political Sciences, former Member of the Advisory Board of the Hellenic Anti-Corruption Authority</i>	21
---	----

PART B

Criminal Law Against Corruption

5. «The fight against corruption in the public sector by means of the criminal law, with a focus on bribery as the main form of corruption in Greece. The most significant changes introduced by law 4254/2014» <i>Konstantinos Chatzikostas, Lecturer, Law School, Aristotle University of Thessaloniki</i>	59
---	----

6. «Issues of international criminal law concerning anti-corruption legislation»
Christos Mylonopoulos, *Professor, Law School, National and Kapodistrian University of Athens* 87
7. «E.U. criminal measures against “corruption” in the public sector and their effects on our national legal order»
Maria Kaiafa-Gbandi, *Professor, Law School, Aristotle University of Thessaloniki* 105
8. «Convergence areas of administrative and criminal proceedings in the fields of investigations, sanctions and rights in the fight against corruption: old problems and new developments»
Ioannis Naziris, *Attorney, J.D.*..... 117
9. «Mitigating factors for corruption offenders who cooperate with the authorities»
Ioannis Androulakis, *Lecturer, Law School, National and Kapodistrian University of Athens*..... 177
10. «Acts of corruption by politicians and state officials - Differences in Procedural Issues - Corruption Crimes Prosecutor»
Ioannis Sevis, *Assistant Prosecutor of Corruption Crimes*..... 187
11. «Mutual assistance in criminal matters in a modern institutional framework: A tool against corruption crimes»
Stamatis Daskalopoulos, *Appeals Prosecutor Athens*..... 203
12. «Practical Issues in Corruption Cases»
Popi Papandreou, *Deputy Prosecutor Court of First Instance, former Assistant Prosecutor of Corruption Crimes*..... 211

13. «Criminal protection of public property from ‘threats from within’ - ‘Management’ crimes in the context of public service»

Nikolaos Bitzilekis, *Professor, Law School, Aristotle University of Thessaloniki*..... 231

14. «Organized Crime and Corruption: their characterization, their correlation and the criminal law»

Konstantinos Kalliris, *Attorney, J.D., Postdoctoral Research Fellow, King’s College London*. 253

PART C

Administrative Law Against Corruption

C1. Public Procurement

15. «The phenomenon of corruption in the field of public contracts»

Dimitrios Raikos, *Ass. Professor, Law School, Democritus University of Thrace, former President of the Hellenic Single Public Procurement Authority*..... 303

16. «The scope of the audit administrative bodies in public procurement: findings and prospects»

Evaggelia Vlachou, *Member A.S.E.P., former Supervisor of Coordination and Control, Hellenic Single Public Procurement Authority*..... 315

17. «The purview of the Hellenic Single Public Procurement Authority»

Christos Detsaridis, *Ass. Professor, Law School, Democritus University of Thrace, former President of the Hellenic Single Public Procurement Authority*..... 327

18. «The control of high economic value contracts by the Court of Audit as a constitutional guarantee against corruption»

Nikoleta Renesi, *Ass. Judge, Court of Audit*..... 337

C2. Disciplinary Law

19. «Tackling corruption in the context of the disciplinary law of civil servants'»
Ioannis Simeonidis, Judge, Administrative Appeals Court, Ass. Professor, Law School, Aristotle University of Thessaloniki..... 353
20. «Compulsory suspension from duty in the current disciplinary law»
Ioannis Papagiannis, Ass. Judge, Council of the State..... 379
21. «The relation between the disciplinary procedure and the criminal trial»
Adam Papamadakis, Professor, Law School, Aristotle University of Thessaloniki..... 389

PART D

Criminal Policy, International Law and Human Rights

22. «The causes of corruption in Greece and the potential of anti-corruption measures during an economic crisis»
Nestor Courakis, Emeritus Professor, Law School, National and Kapodistrian University of Athens, Professor, Law School, University of Nicosia..... 405
23. «The role of the General Inspector of Public Administration in combating corruption in the Public Sector'»
Leandros Rakintzis, former General Inspector of Public Administration..... 421
24. «Corruption, good administration, rule of law and the quality of democracy»
Nikoforos Diamandouros, Member of the Academy of Athens, Emeritus Professor, National and Kapodistrian University of Athens former European Ombudsman..... 429
25. «Falsifying financial statements, fraud and corruption from the perspective of internal audit»
Ioannis Filos, Ass. Professor, Panteion University of Social and Political Sciences..... 441

26. «Policies and best practices in fighting corruption in both the public and the private sector»	
Ioanna Serafeim, Economist.....	467
27. «Public Administration and corruption: The problem and the solutions - the viewpoint of national law»	
Konstantinos Bakouris, President of «Transparency International-Greece».....	489
28. «The discourse on “anti-corruption law” in Greece»	
Dimitrios Prontzas, Ass. Professor, Panteion University of Social and Political Sciences.....	497
29. «Transparency and prevention of corruption - International aspects and parameters»	
Dimitri Vlassis, Chief, Corruption and Economic Crime Branch, United Nations Office on Drugs and Crime	521
30. «Corruption crimes and the limitation of criminal claim: international aspects and the Greek regulatory framework, with emphasis on special regulations for Government members»	
Dimosthenis Chrisikos, Attorney, J.D., Officer, United Nations Office on Drugs and Crime	531
31. «Corruption and the international human rights law»	
Ilias Bantekas, Professor, Law School, Brunel University London	575
32. «Human rights and institutional corruption: An application of the selective attention theory in public governance»	
Ioannis Karkalis, Deputy Commissioner of the State, Director, Academy of Transparency and Human Rights, European Public Law Organisation	589
BIBLIOGRAPHY.....	605
APPENDIX	625

Μέτρα επιείκειας για τους υπαίτιους πράξεων διαφθοράς που συνεργάζονται με τις αρχές

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ανδρουλάκης Ι., Η διαφθορά στον οικονομικό τομέα με ιδιαίτερη αναφορά στην ανάθεση έργων και προμηθειών, ΠΛογ 2006, 2082 επ.· *Ανδρουλάκης Ν.*, Το plea bargaining κατά το νέο Σχέδιο Κ.Π.Δ., ΠοινΧρ 2014, 401 επ.· *Δαλακούρας Θ.*, Η αποχή από την ποινική δίωξη ως εναλλακτική μορφή περάτωσης της ποινικής διαδικασίας, ΠοινΧρ 2014, 321 επ.· *Μπιτζιλέκης Ν.*, Η σύγχρονη διαμόρφωση των εγκλημάτων δωροδοκίας κατά τον Ποινικό Κώδικα, ΠοινΧρ 2013 βλ. σημ. 9. Ένα παράδειγμα μετανωτερικού ποινικού δικαίου, σε: 6ο Συνέδριο Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων, 2013, σελ. 155 επ.· *Μυλωνόπουλος Χ.*, Προβλήματα διεθνούς ποινικού δικαίου στη νομοθεσία περί διαφθοράς, ΠοινΧρ 2015, 241 επ.· *Μυλωνόπουλος Χ.*, Εναλλακτικοί τρόποι περάτωσης της ποινικής δίωξης στη Γερμανία («παύση της ποινικής δίωξης», «συνεννόηση») και η σημασία τους για την ελληνική έννομη τάξη, ΠοινΔικ 2015, 433 επ.· *Μυλωνόπουλος Χ.*, Ο θεσμός της (ποινικής) διαπραγμάτευσης (plea bargaining). Σκέψεις για τη θεωρητική θεμελίωση και την πρακτική λειτουργία του, ΠοινΧρ 2013, 81 επ.· *Χατζηκώστας Κ.*, Διατάξεις για την καταπολέμηση της διαφθοράς στον ελληνικό δημόσιο τομέα με μέσα του ποινικού δικαίου, σε: *Καϊάφα-Γκμπάντι Μ.* (επιστ. εποπτ.), Οικονομικό έγκλημα και διαφθορά στο δημόσιο τομέα. Τόμος 1: Αξιολόγηση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου, 2014, σελ. 583 επ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή.....	178
2. Τα προβλεπόμενα μέτρα επιείκειας.....	180
2.1. Μείωση της ποινής.....	180
2.2. Ασυλία από την άσκηση ποινικής δίωξης.....	182
2.3. Προβληματισμοί γύρω από τα μέτρα επιείκειας.....	183
3. Επίλογος.....	186

1. Εισαγωγή

Το θέμα της εισήγησής μου είναι τα μέτρα επιείκειας που προβλέπονται και μπορούν να εφαρμοσθούν για τους υπαίτιους πράξεων διαφθοράς που συνεργάζονται με τις αρχές. Πρώτα απ' όλα σκόπιμο είναι να ξεκαθαρίσουμε τι εννοούμε με τον όρο «διαφθορά». Όπως έχω και παλαιότερα υποστηρίζει, η «διαφθορά» δεν μπορεί να εκληφθεί ως γνήσια νομική έννοια, ούτε είναι εφικτός, νομίζω, ένας ακριβής, ποινικά αξιοποιήσιμος ορισμός της. Συνιστά περισσότερο ένα ρευστό, εξωδικαιϊκό εννοιολογικό πλαίσιο, που χρησιμοποιείται μάλλον αυθαίρετα από όσους κατά καιρούς το επικαλούνται, για την περιγραφή διαφορετικών κάθε φορά μορφών αποκλίνουσας συμπεριφοράς. Γι' αυτό και καθόσον αφορά στην παρούσα εισήγηση, η έννοια της διαφθοράς περιορίζεται στον από κάθε άποψη εννοιολογικό πυρήνα της: Στις πράξεις δωροδοκίας υπό ευρεία έννοια. Αυτές έρχονται αυτόματα στο νου κάποιου, όταν αναφέρεται στο φαινόμενο της διαφθοράς· γύρω από αυτές κινούνται, συνειδητά ή υποσυνείδητα, οι περισσότερες επιστημονικές μελέτες για το θέμα· και αυτές κρύβονται πίσω από την χρήση της λέξης «corruption» στην επικεφαλίδα πολλών ποινικών διατάξεων άλλων χωρών.¹

Για τη διαφθορά λοιπόν υπό την έννοια αυτή και την αντιμετώπισή της υφίσταται τα τελευταία χρόνια τεράστιο ενδιαφέρον εκ μέρους της κοινής γνώμης, μάρτυρες του οποίου είμαστε όλοι. Ειδικά δε στο πεδίο του δικαίου, η καταπολέμηση της διαφθοράς έχει αποτελέσει το αντικείμενο μιας πρωτοφανούς νομοπαρασκευαστικής κινητοποίησης σε επίπεδο διεθνών και υπερεθνικών οργανισμών, που κατέληξε σε μια μαζική παραγωγή διεθνών συμβατικών κειμένων, ποινικού κατά κόρον περιεχομένου, με συγκεκριμένες υποχρεώσεις για τους εθνικούς νομοθέτες.

Το αποτέλεσμα της κινητοποίησης αυτής για τα εθνικά δίκαια, συμπεριλαμβανομένου του Ελληνικού, ήταν πολυδιάστατο και συνοψίζεται σε μια σειρά μέτρων που κατέστησαν την ποινική αντιμετώπιση της δωροδοκίας όχι απλά πιο ολοκληρωμένη, αλλά και σαφώς αυστηρότερη. Πολύ συνοπτικά, οι βασικότερες συνέπειες της διεθνοποίησης, καθόσον αφορά στην αντιμετώπιση της διαφθοράς, είναι:

1) Η ποινικοποίηση νέων μορφών δωροδοκίας και η υιοθέτηση σε παγκόσμιο επίπεδο καινοφανών αδικημάτων, όπως εκείνων της δωροδοκίας ξένων δημόσιων αξιωματούχων και υπαλλήλων διεθνών οργανισμών, της δωροδοκίας στον αμιγώς ιδιωτικό τομέα, της – γνωστής στην Ελλάδα ήδη από την δεκαετία του 1930 και το νόμο περί μεσαζόντων (Ν. 5227/1931) – «εμπορίας επιρροής», και ακόμα σε κάποιο βαθμό του λεγόμενου «αδικαιολόγητου πλουτισμού» (illicit enrichment).

1. Έτσι ήδη *Ανδρουλάκη*, Η διαφθορά στον οικονομικό τομέα με ιδιαίτερη αναφορά στην ανάθεση έργων και προμηθειών, ΠΛογ 2006, 2082 επ.

2) Η σύγκλιση κατά περιεχόμενο των διατάξεων που αντιμετωπίζουν την δωροδοκία ημεδαπών δημόσιων υπαλλήλων. Πλέον οι περισσότερες χώρες του κόσμου ακολουθούν ένα ενιαίο, αυστηρό μοντέλο, προσανατολισμένο στην προστασία της εμπιστοσύνης του κοινού στην ακεραία άσκηση της δημόσιας υπηρεσίας·

3) Η αύξηση του ύψους των ποινών και η διεύρυνση των δυνατοτήτων δέσμευσης και δήμευσης των μέσων και των προϊόντων που αποκτώνται άμεσα ή έμμεσα από πράξεις διαφθοράς·

4) Η καθιέρωση της (διοικητικής ή όλο και συχνότερα γνήσια ποινικής) ευθύνης των νομικών προσώπων προς όφελος των οποίων τελούνται οι πράξεις δωροδοκίας·

5) Η επέκταση της διεθνούς δικαιοδοσίας των εμπλεκόμενων κρατών, ώστε να καλύπτονται και οι κάθε είδους πράξεις δωροδοκίας που τελούνται στο εξωτερικό· και

6) Η διεύρυνση των δυνατοτήτων έκδοσης, αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής και αστυνομικής συνεργασίας, καθόσον αφορά στην αντιμετώπιση των συγκεκριμένων εγκληματικών συμπεριφορών.

Οι μεταρρυθμίσεις, όμως, που επέφερε στα εθνικά δίκαια η διεθνής κινητοποίηση των τελευταίων ετών δεν ήταν όλες προς την κατεύθυνση ενός αυστηρότερου νομικού πλαισίου. Στο ελληνικό ποινικό δίκαιο, όπως και σε άλλες νομοθεσίες, υιοθετήθηκαν και μια σειρά μέτρων επιείκειας, προς την κατεύθυνση της ελάφρυνσης της θέσης των εμπλεκόμενων σε πράξεις διαφθοράς, δηλ. των προσώπων εκείνων που είναι τα ίδια υπαίτια πράξεων δωροδοκίας ή δωροληψίας, αλλά συνεργάζονται με τις αρχές και συνεισφέρουν αποδεικτικά στοιχεία χρήσιμα για την διαλεύκανση του εγκλήματος, τη δήμευση του προϊόντος του εγκλήματος και την αποκατάσταση της όποιας ζημίας από αυτό.

Στο σημείο αυτό είναι αναγκαία μια επισήμανση: Όταν μιλάμε για μέτρα επιείκειας δεν εννοούμε τα μέτρα προστασίας που έχει λάβει ο νομοθέτης για τους λεγόμενους «μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος», τους λεγόμενους «whistleblowers», ήτοι τα πρόσωπα εκείνα τα οποία, χωρίς να εμπλέκονται τα ίδια στην τέλεση πράξεων διαφθοράς, συμβάλλουν ουσιωδώς στην αποκάλυψη και δίωξή τους. Πρόκειται για δύο απολύτως διακριτές κατηγορίες προσώπων. Άλλο υπαίτιοι που συνεργάζονται με τις αρχές («reporting persons» στην διεθνή ορολογία) και άλλο μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος, για τους οποίους ισχύουν άλλες ρυθμίσεις που αφορούν τόσο στη φυσική τους προστασία (στην Ελλάδα αυτή ενισχύθηκε με την προσθήκη πρόσφατα των πράξεων δωροδοκίας στα εγκλήματα για τα οποία εφαρμόζεται το άρθρο 9 Ν. 2928/2001), όσο και την προστασία τους από αντίποινα στον εργασιακό τους χώρο ή ακόμα και από άδικες διώξεις τους (στην Ελλάδα και αυτού του τύπου η προστασία ενισχύθηκε πρόσφατα με την νεοπαγή ρύθμιση του άρθρου 45B του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, σύμφωνα με την οποία είναι δυνατή η οριστική αποχή από την άσκηση ποινικής δίωξης σε βάρος

τους, σε περίπτωση που έχει κατατεθεί εναντίον τους σκόπιμη καταγγελία για τέλεση λ.χ. ψευδορκίας, ψευδούς καταμήνυσης ή συκοφαντικής δυσφήμισης).²

As δούμε λοιπόν τι ισχύει καθόσον αφορά στα μέτρα επιείκειας υπέρ των συνεργαζόμενων προσώπων.

2. Τα προβλεπόμενα μέτρα επιείκειας

Πρώτα απ' όλα η πρόβλεψη μέτρων επιείκειας προς ενθάρρυνση των υπαιτίων πράξεων διαφθοράς να συνεργασθούν με τις αρχές, προβλέπεται ρητά στο άρθρο 37 της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά της Διαφθοράς του 2003, η οποία αποτελεί το πλέον ολοκληρωμένο διεθνές συμβατικό κείμενο στο πεδίο αυτό και έχει κυρωθεί από πάνω από 170 κράτη. Στην Ελλάδα η Σύμβαση ισχύει από το 2008 (Ν. 3666/2008) και στην Κύπρο από το 2009. Ειδικότερα στην παρ. 1 του άρθρου 37, τα κράτη μέλη καλούνται να παράσχουν συγκεκριμένα κίνητρα στους δράστες για να εξασφαλίσουν τη συνεργασία τους στην παροχή πληροφοριών χρήσιμων για τους σκοπούς της διερεύνησης και απόδειξης των σχετικών εγκλημάτων, καθώς και ανάκτησης του προϊόντος που απέκτησαν από τέτοιες δραστηριότητες. Τα κίνητρα αυτά μπορεί να λάβουν δύο βασικές μορφές: Αφενός μπορεί να συνίστανται στην δυνατότητα μείωσης ή αναστολής της ποινής, όπως προβλέπεται στην παρ. 2 του άρθρου 37, και αφετέρου στην παροχή ασυλίας από την πιθανότητα άσκησης ποινικής δίωξης, όπως προβλέπεται στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου.

2.1. Μείωση της ποινής

Καθόσον αφορά στην δυνατότητα μείωσης της ποινής, στις περισσότερες εθνικές νομοθεσίες υπάρχουν ως γνωστόν γενικές διατάξεις που προβλέπουν την λήψη υπόψη της διαγωγής του δράστη οποιουδήποτε εγκλήματος μετά την πράξη και ιδίως της ειλικρινούς μετάνοιας που τυχόν επιδεικνύει και της προθυμίας του να επανορθώσει τις συνέπειες της πράξης του. Πρόκειται για διατάξεις αντίστοιχες εκείνων των άρθρων 79 και 84 παρ. 2δ' του Ελληνικού Ποινικού Κώδικα. Στις περιπτώσεις αυτές, η εκτίμηση της συνεργασίας του κατηγορουμένου ως ελαφρυντικού παράγοντα γίνεται κατά το στάδιο της *lato sensu* επιμέτρησης και εξατομίκευσης της ποινής, χωρίς να παρέχονται εκ των προτέρων διαβεβαιώσεις στο ενδιαφερόμενο μέρος. Ο βαθμός βελτίωσης της ποινικής

2. Οι δύο αυτές ρυθμίσεις για την ενίσχυση της προστασίας των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος εισήχθησαν με το άρθρο πρώτο παρ. ΙΕ υποπαρ. ΙΕ.15 και ΙΕ.17 περ. 2 Ν. 4254/2014 (ΦΕΚ Α' 85/7.4.2014). Σχετικά με την προστασία αυτού του τύπου βλ. και *Δαλακούρα*, Η αποχή από την ποινική δίωξη ως εναλλακτική μορφή περάτωσης της ποινικής διαδικασίας, ΠοινΧρ 2014, 322, με περαιτέρω παραπομπές.

θέσης του κατηγορουμένου εξαρτάται από την έκταση της συνεργασίας του και του αποτελέσματος που αυτή έχει ως προς την άρση ή μείωση των συνεπειών της συγκεκριμένης πράξης, επαφίεται δε στην διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου.

Γενικό χαρακτήρα έχουν, εξάλλου, και οι νόμοι που σε έναν σεβαστό αριθμό κρατών προβλέπουν διάφορες μορφές ποινικής διαπραγμάτευσης (plea bargaining), προδικαστικές συμφωνίες συνεργασίας και ταχείες ποινικές διώξεις. Οι νόμοι αυτοί έχουν ομοίως ως αποτέλεσμα την ελάφρυνση της θέσης των συνεργαζόμενων με τις αρχές δραστών.³ Υπό το κράτος των σχετικών διακανονισμών, ο κατηγορούμενος μπορεί να χρειασθεί να ομολογήσει την ενοχή του για ένα αδίκημα, να αποδεχθεί τυχόν αστικές σε βάρος του αξιώσεις και να μην αμφισβητήσει τους όρους της παραπομπής του στο ακροατήριο, σε αντάλλαγμα προς την μείωση της κατηγορίας ή της ποινής του. Το ενδεχόμενο μείωσης της ποινής μπορεί να συνδέεται όχι μόνο με την συνεργασία του κατηγορουμένου, αλλά και με την βαρύτητα του εγκλήματος και το βαθμό της ενοχής του. Το δικαστήριο διατηρεί κατά κανόνα κάποια διακριτική ευχέρεια, κυρίως καθόσον αφορά στον έλεγχο της τήρησης των υπερασπιστικών δικαιωμάτων του κατηγορουμένου.

Πέραν αυτών των γενικών προβλέψεων, που αφορούν σε κάθε είδους εγκλήματα, σε ορισμένες χώρες, όπως στην Ουγγαρία, την Πορτογαλία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία, αλλά και την Ελλάδα, υπάρχουν και ειδικές διατάξεις που προβλέπουν την επιβολή μειωμένης ποινής σε συνεργαζόμενους υπαίτιους εγκλημάτων διαφθοράς. Η Ελληνική διάταξη είναι το άρθρο 263B παρ. 2-5 ΠΚ, το οποίο εισήχθη με το Ν. 3849/2010⁴ και προβλέπει μέτρα επιείκειας για όσους συμβάλλουν στην αποκάλυψη πράξεων δωροδοκίας, αλλά και άλλων υπηρεσιακών αδικημάτων, αντίστοιχα λ.χ. εκείνων που προβλέπονται για τις εγκληματικές και τρομοκρατικές οργανώσεις στο άρθρο 187B ΠΚ ή για τα εγκλήματα του νόμου περί ναρκωτικών στο άρθρο 27 του 4139/2013. Προβλέπεται συγκεκριμένα σημαντική μείωση της ποινής, μαζί με τη δυνατότητα αναστολής της ποινής ανεξάρτητα από τη συνδρομή των όρων των άρθρων 99 και 100 ΠΚ, για εκείνους εκ των συμμετόχων που συμβάλλουν ουσιαστικά με καταγγελία στην αποκάλυψη της πράξης

3. Στην Ευρώπη τέτοιοι νόμοι υπάρχουν λ.χ. στην Βουλγαρία, την Γερμανία, την Ελβετία, την Εσθονία, την Ολλανδία, την Ρωσία, την Σερβία και το Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία, Ουαλία και Βόρειο Ιρλανδία). Για την θεωρητική συζήτηση επί της σκοπιμότητας εισαγωγής αντίστοιχων διατάξεων στην Ελλάδα βλ. *Μυλωνόπουλο*, Ο θεσμός της (ποινικής) διαπραγμάτευσης (plea bargaining). Σκέψεις για τη θεωρητική θεμελίωση και την πρακτική λειτουργία του, *ΠοινΧρ* 2013, 81 επ. και *Ανδρουλάκη*, Το plea bargaining κατά το νέο Σχέδιο Κ.Π.Δ., *ΠοινΧρ* 2014, 401 επ.

4. ΦΕΚ Α' 80/16.7.15. Η εν λόγω διάταξη αντικαταστάθηκε με την υποπαρ. ΙΕ.12. του άρθρου 1 Ν. 4254/2014. Βλ. σχετικά *Μπιτζιλέκη*, Η σύγχρονη διαμόρφωση των εγκλημάτων δωροδοκίας κατά τον Ποινικό Κώδικα, *ΠοινΧρ* 2013, 327, και ιδίως *Χατζηκώστα*, Οι διατάξεις του σχεδίου για τα εγκλήματα διαφθοράς, σε: *Καϊάφα-Γκμπάντι* (επιστ. εποπτ.), Οικονομικό έγκλημα και διαφθορά στο δημόσιο τομέα. Τόμος 1: Οικονομικό έγκλημα και διαφθορά στο δημόσιο τομέα. Αξιολόγηση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου, 2014, σελ. 583 επ.

υπαλλήλου, αλλά και για εκείνους εκ των υπαλλήλων που διαπράττουν υπηρεσιακά αδικήματα, όταν η καταγγελία αυτή συμβάλλει στην αποκάλυψη υπηρεσιακών εγκλημάτων τελούμενων από άτομα που κατέχουν θέση ανώτερη εκείνης του καταγγέλλοντος και ο ίδιος έχει μεταβιβάσει στο Δημόσιο όλα τα περιουσιακά στοιχεία που έχει αποκτήσει, αμέσως ή εμμέσως, από την τέλεση ή τη συμμετοχή στην τέλεση των παραπάνω εγκλημάτων. Την ίδια μεταχείριση επιφυλάσσει υπό προϋποθέσεις το άρθρο 263B ΠΚ και για τον καταγγέλλοντα πράξεις μελών της Κυβέρνησης ή Υφυπουργών.

2.2. Ασυλία από την άσκηση ποινικής δίωξης

Η δεύτερη κατηγορία μέτρων επιείκειας, πέραν εκείνων που οδηγούν στη μείωση της ποινής, είναι, όπως προελέχθη, εκείνα που καταλήγουν στη μη επιβολή οποιασδήποτε ποινής στο συνεργαζόμενο πρόσωπο. Σε πολλές χώρες, ιδίως σε αυτές που ακολουθούν την παράδοση του common law, αυτό γίνεται και πάλι με αναφορά στα ευρύτατα περιθώρια που έχουν οι εισαγγελικές αρχές, να απέχουν, να αναστέλλουν ή να διακόπτουν μια ποινική δίωξη (ή να προτείνουν αντίστοιχα να πράξει έτσι το ποινικό δικαστήριο) σε αντάλλαγμα προς την ουσιαστική συνεργασία του δράστη με τις αρχές.⁵ Η πλήρης ασυλία προϋποθέτει κατά κανόνα ότι ο καταγγέλλων εισφέρει αποφασιστικά με τις πληροφορίες και τα στοιχεία που αποκαλύπτει στην καταδίκη ενός υπαλλήλου ή ενός συμμετόχου του στην τέλεση των επίμαχων πράξεων.

Περαιτέρω, αρκετά κράτη έχουν διατάξεις που προβλέπουν εξάλειψη του αξιοποίνου του δράστη ειδικά σε περιπτώσεις ενεργητικής δωροδοκίας, όταν ο υπαίτιος πριν ακόμα αναγνωρισθεί ως ύποπτος τέλεσης αξιόποινης πράξης και σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά από αυτήν αναγγείλει στις αρμόδιες αρχές την παροχή του αθέμιτου ωφελήματος.⁶ Σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις προβλέπεται και η επιστροφή του δώρου στο δράστη.⁷

Στην Ελλάδα ειδικότερα, ο Ποινικός Κώδικας ήδη στην αρχική του μορφή προέβλεπε στο άρθρο 236, ότι η πράξη της ενεργητικής δωροδοκίας έμενε ατιμώρητη αν ο υπαίτιος, με δική του θέληση και πριν εξετασθεί οπωσδήποτε για την πράξη του, την ανήγγειλε στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών ή σε οποιονδήποτε ανακριτικό υπάλληλο ή άλλη αρμόδια αρχή, εγχειρίζοντας έγγραφη αναφορά ή προφορικά, οπότε συντασσόταν σχετική έκθεση. Στην περίπτωση αυτή μάλιστα το δώρο ή το αντάλλαγμα που τυχόν είχε κατασχεθεί ή παραδοθεί στον ανακριτικό υπάλληλο αποδιδόταν πίσω σ' αυτόν που

5. Έτσι λ.χ. στο Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία).

6. Στην Ευρώπη τέτοιες διατάξεις υπάρχουν λ.χ. στο Αζερμπαϊτζάν, τη Βουλγαρία, τη Γεωργία, το Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία), την Ισπανία, τη Λιθουανία, το Μαυροβούνιο, την Ουκρανία, την Πορτογαλία, τη Ρουμανία και τη Ρωσία.

7. Έτσι λ.χ. στη Ρουμανία.

το είχε δώσει και δεν δημευόταν κατ' άρθρο 238 ΠΚ. Η διάταξη αυτή περί έμπρακτης μετάνοιας καταργήθηκε πρόσκαιρα, με το Ν. 3849/2010, μόνο για να επανέλθει ως παρ. 1 του άρθρου 263B ΠΚ με το Ν. 4254/2014. Η μόνη διαφορά είναι ότι πλέον δεν προβλέπεται και η επιστροφή του δώρου στον καταγγέλλοντα.

Σε πρακτικό επίπεδο η διάταξη αυτή είναι μέχρι σήμερα η μόνη που φαίνεται να έχει πράγματι εφαρμοσθεί στην πράξη⁸ – τα υπόλοιπα μέτρα επιείκειας του άρθρου 263B δεν έχουν τύχει ακόμα πρακτικής εφαρμογής. Θα πρέπει πάντως στο σημείο αυτό να επισημανθεί, ότι τα ενλόγω μέτρα δεν αφορούν σε εκείνον που γίνεται αποδέκτης της εκβιαστικής απαίτησης ενός υπαλλήλου να δώσει κάποιο αθέμιτο ωφέλημα, και αυτός αντί να υποκύψει ειδοποιεί τις αρμόδιες δικωτικές αρχές ή προσφέρει προσημειωμένα χαρτονομίσματα για να παγιδεύσει τον υπάλληλο. Στις περιπτώσεις αυτές, που είναι αρκετά συχνές στην πράξη, δεν πληρούται καν η ειδική υπόσταση του εγκλήματος και ο αποδέκτης της απαίτησης δεν είναι αξιόποινος για το αδίκημα της ενεργητικής δωροδοκίας.⁹

2.3. Προβληματισμοί γύρω από τα μέτρα επιείκειας

Καθόσον αφορά στην σκοπιμότητα και αποτελεσματικότητα των μέτρων επιείκειας υπέρ των συνεργαζόμενων προσώπων – και μπαίνω τώρα στο τελευταίο μέρος της σύνοψης εισήγησής μου – σε μια εκτεταμένη εμπειρική έρευνα που διενεργήθηκε πρόσφατα στη Ρουμανία, διαπιστώθηκε μεταξύ άλλων: α) ότι τα ενλόγω μέτρα αποτελούν ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο για την αποκάλυψη και διερεύνηση εγκλημάτων διαφθοράς, β) ότι αν δεν υπήρχαν, ο αριθμός των υποθέσεων στις οποίες θα είχε επιτευχθεί η καταδίκη του εμπλεκόμενου υπαλλήλου θα ήταν μικρότερος κατά τα δύο τρίτα, και γ) ότι ειδικά οι πράξεις διαφθοράς που τελούνται στο πλαίσιο εγκληματικών οργάνωσεων θα ήταν πολύ πιο δύσκολο να αποκαλυφθούν.¹⁰

Από την άλλη πλευρά θα πρέπει να αναφερθεί ότι η ύπαρξη τέτοιων μέτρων έχει αποτελέσει τα τελευταία χρόνια και το αντικείμενο έντονης κριτικής, ιδιαίτερα στο επίπεδο των διεθνών οργανισμών. Θα περιοριστώ να θίξω μόνο τρία ζητήματα, που δίνουν αφορμή για περαιτέρω προβληματισμό:

α) Το πρώτο έχει να κάνει με το κατά πόσο η επιεικέστερη μεταχείριση και ιδίως η αποχή από την ποινική δίωξη εναντίον ενός προσώπου που αποκαλύπτει οικειοθελώς την τέλεση μιας πράξης δωροδοκίας θα πρέπει να είναι αυτόματη ή να εναπόκειται στην διακριτική ευχέρεια των αρμόδιων αρχών. Το ζήτημα αυτό έχει προκαλέσει διχογνωμία

8. Βλ. λ.χ. Πλημμθεσσαλ 2273/1993, Αρμ 1994, 79.

9. Μπιτζιλέκης, Η σύγχρονη διαμόρφωση των εγκλημάτων δωροδοκίας κατά τον Ποινικό Κώδικα, ΠοινΧρ 2013, 327.

10. UNODC, Mechanism for the Review of Implementation of the United Nations Convention against Corruption, Review Cycle 2010-2015, Country Review Report: Romania (αδημ.).

στο πλαίσιο του Μηχανισμού Ελέγχου Εφαρμογής της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά της Διαφθοράς και ειδικότερα του προαναφερθέντος άρθρου 37. Ενώ σε ορισμένες αξιολογήσεις κρατών μερών η αυτόματη εφαρμογή τέτοιων μέτρων επικρίνεται ως ευάλωτη σε καταχρήσεις και μη συνάδουσα με το σκοπό της ριζικής καταπολέμησης της διαφθοράς, ειδικά όταν πρόκειται για σοβαρές υποθέσεις και πρόσωπα με πολιτική ή οικονομική επιρροή,¹¹ άλλοι θεωρούν τη χορήγηση διακριτικής ευχέρειας στις εισαγγελικές ή δικαστικές αρχές ως ανασταλτικό παράγοντα για την εξασφάλιση της συνεργασίας των υπό συζήτηση προσώπων.¹² Ωστόσο, κάποιο περιθώριο διαφοροποίησης των αρχών που εφαρμόζουν τα σχετικά μέτρα, με κριτήριο το επίπεδο της συνεργασίας και την ειλικρίνεια και αξία των παρεχόμενων από το συνεργαζόμενο πρόσωπο στοιχείων είναι, νομίζω, αναπόφευκτο. Έτσι, η εφαρμογή του άρθρου 263B παρ. 1 ΠΚ στην Ελλάδα θα πρέπει να θεωρηθεί ότι απαιτεί κατ' ελάχιστον μια εκτίμηση ως προς την πληρότητα και τον οικειοθελή χαρακτήρα της αναγγελίας που γίνεται ενώπιον της αρμόδιας αρχής. Κατά την αναφορά αυτή, είναι δυνατή μια πιο ευέλικτη εφαρμογή των σχετικών διατάξεων, που επιτρέπει στον αρμόδιο εισαγγελέα να «ζυγίζει» τα δεδομένα της εκάστοτε υπόθεσης και το βαθμό συνδρομής των προϋποθέσεών τους.

Περαιτέρω, είναι σημαντικό να καταβάλλεται προσπάθεια, ώστε να αποκλείονται αμφιβολίες και επιφυλάξεις ως προς τον τρόπο άσκησης της εν λόγω διακριτικής ευχέρειας, με τη λήψη κάθε δυνατής προφύλαξης για την αποτροπή ενδεχόμενων καταχρήσεων. Για παράδειγμα, οι διωκτικές αρχές θα πρέπει να επιδιώκουν άμεσα την επαλήθευση των παρασχεθεισών πληροφοριών, πριν ληφθεί η απόφαση για την αποχή από την ποινική δίωξη του πληροφοριοδότη. Αν η απόφαση λαμβάνεται ήδη από τις εισαγγελικές αρχές, ενδείκνυται η πρόβλεψη κάποιας μορφής δικαστικού ελέγχου, προκειμένου να επικυρώνονται οι όροι της υπαγωγής του συνεργαζόμενου προσώπου σε καθεστώς προνομιακής μεταχείρισης και να καθίσταται η σχετική απόφαση δεσμευτική για όλα τα μέρη.¹³ Οι εθνικές διατάξεις θα μπορούσαν επιπλέον να προβλέπουν τη δυνατότητα ανάκλησης του προνομίου, σε περίπτωση που ο συνεργαζόμενος δράστης επι-

11. UNODC, Mechanism for the Review of Implementation of the United Nations Convention against Corruption, Review Cycle 2010-2015, Country Review Reports: Indonesia (υπό άρθρο 37) (αδημ.), El Salvador (υπό άρθρο 23), Ρουμανία (υπό άρθρο 15) (αδημ.), United Arab Emirates (υπό άρθρο 37) (αδημ.). Βλ. και UNODC, Conference of the States Parties to the United Nations Convention against Corruption, Romania Executive Summary, submitted to the Implementation Review Group at its Resumed fourth session, Panama City, 26-27 November 2013, CAC/COSP/IRG/I/3/1/Add.4, 23 October 2013.

12. Έτσι λ.χ. UNODC, Mechanism for the Review of Implementation of the United Nations Convention against Corruption, Review Cycle 2010-2015, Country Review Report: Bangladesh (αδημ.).

13. UNODC, Legislative guide for the implementation of the United Nations Convention against Corruption, 2nd Revised Edition, 2012, § 475(b).

χειρήσει να παραπλανήσει τις διωκτικές αρχές. Τέλος, χρήσιμη μπορεί να είναι η έκδοση κατευθυντήριων οδηγιών, οι οποίες θα θέτουν με λεπτομέρειες τους κανόνες για την άσκηση της διαθέσιμης διακριτικής ευχέρειας και θα υποβοηθούν τις αρμόδιες αρχές στη λήψη της απόφασης ως προς το κατά πόσο η παροχή ασυλίας εξυπηρετεί τα συμφέροντα της δικαιοσύνης.¹⁴

β) Το δεύτερο ζήτημα έχει να κάνει με τη χορήγηση ασυλίας στους δράστες της ενεργητικής δωροδοκίας αλλοδαπών δημόσιων υπαλλήλων. Ορισμένοι διεθνείς οργανισμοί, ιδίως ο ΟΟΣΑ, αντιδρούν στη δυνατότητα αυτή – ιδίως όταν συνδυάζεται με την περιορισμένη διακριτική ευχέρεια των διωκτικών αρχών ως προς την εφαρμογή της –, θεωρώντας ότι μπορεί να οδηγήσει σε πλήρη ατιμωρησία, έχουν επικρίνει δε τις χώρες που την προβλέπουν, περιλαμβανομένης και της Ελλάδας.¹⁵ Το βασικό επιχείρημα κατά αντίστοιχων διατάξεων είναι ότι ο σκοπός της ποινικοποίησης της διεθνούς διαφθοράς δεν είναι η εξ αποστάσεως δίωξη των διεφθαρμένων υπαλλήλων ξένων κρατών, αλλά η δίωξη των υπαιτίων της ενεργητικής δωροδοκίας. Η συνεργασία των τελευταίων με αντάλλαγμα την ατιμωρησία έχει, λένε, νόημα καθόσον αφορά στην εγχώρια διαφθορά, αφού κράτη όπως η Ελλάδα είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα διερευνήσουν περαιτέρω την υπόθεση και θα διώξουν τους υπαλλήλους που αποδέχθηκαν το αθέμιτο αντάλλαγμα. Δεν έχει, όμως, νόημα καθόσον αφορά στη δωροδοκία αλλοδαπών υπαλλήλων, αφού καμιά εγγύηση δεν υπάρχει ότι το εμπλεκόμενο κράτος θα προχωρήσει στη δική τους δίωξη και τιμωρία. Από την άλλη πλευρά, η άποψη αυτή παραγνωρίζει τελείως τις υποχρεώσεις που, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, δημιουργεί η σημαντική διάταξη του άρθρου 37 παρ. 1 της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά της Διαφθοράς στα κράτη που την έχουν κυρώσει – πρόκειται ήδη για 177 κράτη μέλη του ΟΗΕ. Επιπλέον, υπάρχουν αναμφίβολα σοβαροί λόγοι ουσίας για την υιοθέτηση τέτοιων μέτρων στο πεδίο της διεθνούς διαφθοράς, όπως το άνοιγμα του δρόμου για τη δίωξη διεφθαρμένων αξιωματούχων δημόσιων διεθνών οργανισμών και η διευκόλυνση της ανάκτησης του προϊόντος των σχετικών εγκλημάτων, της επιβολής κυρώσεων σε εμπλεκόμενα νομικά πρόσωπα, της ακύρωσης συμβάσεων που συνήφθησαν χάρη στη διαφθορά και της αποζημίωσης όσων υπέστησαν ζημία από αυτήν.

γ) Το τρίτο ζήτημα αφορά γενικότερα στην εφαρμογή μέτρων επιείκειας σε υποθέσεις διασυννοριακής διαφθοράς.¹⁶ Τι γίνεται για παράδειγμα όταν ο αλλοδαπός δράστης

14. Έτσι λ.χ. στην Australia (Prosecution Policy of the Commonwealth). Βλ. και UNODC/UNICRI, Technical guide to the United Nations Convention against Corruption, 2009, σελ. 121.

15. Βλ. OECD, Phase 3bis Report on Implementing the OECD Anti-Bribery Convention in Greece, March 2015, σελ. 17-18.

16. Βλ. σχετικά και *Μυλωνόπουλο*, Προβλήματα διεθνούς ποινικού δικαίου στη νομοθεσία περί διαφθοράς, ΠοινΧρ 2015, 246-247· *Μυλωνόπουλο*, Εναλλακτικοί τρόποι περάτωσης της ποινικής δί-

της δωροδοκίας ενός εγχώριου υπαλλήλου απολαμβάνει ασυλία στη χώρα προέλευσης του υπαλλήλου για το αδίκημα της δωροδοκίας μεδαπών υπαλλήλων, αλλά αντιμετωπίζει στη δική του χώρα την απειλή ποινικής δίωξης για δωροδοκία αλλοδαπών υπαλλήλων με αφορμή την ίδια πράξη; Σε ποιο βαθμό είναι επιτρεπτή η χορήγηση δικαστικής συνδρομής στις υποθέσεις αυτές; Η χορήγηση ασυλίας μπορεί να λειτουργήσει ως λόγος άρνησης της συνδρομής λόγω της εκκρεμούς εγχώριας ποινικής διαδικασίας, λόγω μη πλήρωσης της προϋπόθεσης του διττού αξιοποίνου ή λόγω ύπαρξης απαλλακτικής διάταξης με ισχύ δεδικασμένου; Προς αυτήν την κατεύθυνση μοιάζει να υποδεικνύει ότι είναι σκόπιμο να κινηθεί κανείς το άρθρο 37 παρ. 5 της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά της Διαφθοράς, το οποίο ενθαρρύνει τα κράτη μέρη να συνάψουν συμφωνίες ή συμβάσεις, σύμφωνα με τις οποίες τα πρόσωπα που βρίσκονται στο έδαφός τους και συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές ενός άλλου κράτους μέρους θα μπορούν να απολαμβάνουν την ευνοϊκή μεταχείριση που προβλέπεται στις υπόλοιπες παραγράφους του ίδιου άρθρου. Ωστόσο, παρά τη σημασία αυτής της διάταξης και τις λύσεις που θα μπορούσε να δώσει στις ολοένα αυξανόμενες περιπτώσεις παράλληλων ποινικών διαδικασιών σε περισσότερα κράτη με την ίδια πραγματική βάση, η μεγάλη πλειονότητα των κρατών μερών της Σύμβασης δεν έχουν προβεί σε αντίστοιχους διακανονισμούς.¹⁷

3. Επίλογος

Όλα αυτά είναι ζητήματα που δεν μπορούν ασφαλώς να συζητηθούν εξαντλητικά στο πλαίσιο της παρούσας σύντομης εισήγησης. Δίνουν όμως μια ιδέα του πόσο περίπλοκη είναι η νομοθεσία κατά της διαφθοράς και πόσο δύσκολη μπορεί να είναι η εφαρμογή της. Πολλές από τις σχετικές διατάξεις είναι νεοπαγείς και δεν έχουν ακόμα δοκιμασθεί στην πράξη, ώστε να υπάρχει ένα μέτρο σύγκρισης ή ένα σημείο αναφοράς. Είναι έτσι βέβαιο, ότι θα συνεχίσουμε για πολύ ακόμα να συζητούμε τα εν λόγω ζητήματα, όχι μόνο σε επίπεδο πολιτικής, αλλά και σε επίπεδο ποινικής δογματικής.

ωξης στη Γερμανία («παύση της ποινικής δίωξης», «συνεννόηση») και η σημασία τους για την ελληνική έννομη τάξη, ΠοινΔικ 2015, 433 επ.

17. Εξαίρεση αποτελούν λ.χ. στην Ευρώπη τα κράτη της Βαλτικής και το Ηνωμένο Βασίλειο.

ISBN: 978-960-562-627-3

15791